

Het aantal asielaanvragen neemt nog steeds toe. De capaciteit van de IND en andere instanties is daarop niet berekend. Een herijking van het huidige asielbeleid is dan ook nodig. Waarom verleggen we het zwaartepunt van de asielprocedure niet veeleer of tenminste veel meer naar organisaties als de UNHCR, of bijvoorbeeld een Europese pendant van deze internationale organisatie? Daardoor komt niet alleen het accent in de asielverschaffing meer op grensoverschrijdende humanitaire hulpverlening te liggen, tevens wordt een einde gemaakt aan de mensensmokkel en daarmee aan de feitelijke discriminatie van minder vermogende ontheemden die zich geen ticket naar Nederland kunnen veroorloven.

Pleidooi voor een ander asielbeleid

De omvang en samenstelling van de Nederlandse bevolking zal in de komende jaren dé sociale kwestie van ons land zijn. Toch lijkt de demografische ontwikkeling een stuurloos schip op ongrijpbare golven. Het is de vraag of dat terecht is. Met name het asielzoekersvraagstuk verdient beter dan gerommel in de marge. Het is daarbij onvermijdelijk dat percepties en vanzelfsprekendheden uit het verleden opnieuw tegen het licht worden gehouden.

Wie de volheid van Nederland verkondigt, mag op instemmende reacties rekenen. Er bestaat brede consensus dat de grenzen van de demografische groei zijn bereikt, of zelfs al overschreden. Overvolle wegen, woningnood en het inkrimpen van de ruimte voor een gebouwvrije bestemming van het landschap zijn de sprekende illustraties van een land dat wat bevolkingsdichtheid betreft wereldwijd tot de top behoort. Dat de bevolkingsgroei hand in hand gaat met een eveneens voortdurende toename van de welvaart, doet niets af aan het brede gevoel dat de leefbaarheid van ons land steeds meer wordt aangetast. Ook de krapte op de arbeidsmarkt en de negatieve gevolgen van de vergrijzing bieden geen draagvlak om de deuren van ons land wijd open te zetten voor nieuwkomers.

Wat wel opvalt, is dat de aanname van de volheid van Nederland vooral wordt gebruikt om een steeds restrictiever asielbeleid te legitimeren, waar andere demografische factoren ogenschijnlijk buiten beeld blijven en als een 'fait accompli' worden aanvaard. De demografische ontwikkeling van een land

wordt immers niet alleen door het aantal asielzoekers bepaald, maar door de totaalsom van geboorte en sterfte, emigratie en immigratie. Volgens de meest recente prognoses van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) van december vorig jaar heeft ons land in 2000 een geboorteoverschot van 70.000 mensen. Op een totale bevolkingsgroei van 120.000 is dat dus een aanzienlijk aandeel. Door de vergrijzing zal de "natuurlijke" component in de bevolkingsgroei de komende jaren overigens teruglopen. Het migratiesaldo komt in 2000 uit op zo'n 50.000 personen, door de immigratie van 132.000 mensen ten opzichte van 80.000 emigranten. Voor de toekomst verwacht het CBS een toename van de emigratie, waardoor het migratiesaldo terugloopt naar 30.000 personen. Het CBS denkt dat de bevolking in 2010 zal zijn toegenomen van 16 naar 17 miljoen inwoners. Daarna neemt de groei af en duurt het twintig jaar voordat we uitkomen op 18 miljoen landgenoten. Na 2030 vermoedt het CBS dat de bevolking zal stabiliseren.

Asielzoekersvolume

Alhoewel het aantal asielaanvragen in ons land aanzienlijk is, nemen zij slechts een bescheiden aandeel in op het demografische totaalplaatje. Staatssecretaris Cohen meldde in september dat hij voor de komende jaren op zo'n 42.000 aanvragen rekent. Daar staat tegenover dat het leeuwendeel van deze aanvragen direct of op den duur wordt afgewezen. Cohen voorspelde dat in 2001 dan ook zo'n 45.000 asielzoekers ons land zullen verlaten en de jaren daarna zelfs nog meer. Kortom, ons "asielzoekersvolume" neemt de komende jaren af.

In het licht van deze cijfers valt het ontbreken van een integraal demografisch beleid, in plaats van het selectief alarm slaan over één component in het geheel aan instromende en uitstromende personen, des te meer op. Niet dat beleidsmatige verbreding naar andere demografische factoren eenvoudig is. Gericht beleid, om het voortplantingsgedrag van burgers te beïnvloeden, ligt in Nederland, in tegenstelling tot Frankrijk bijvoorbeeld, in de taboesfeer. Voor zo'n neutrale overheidsopstelling in de beslissing om al dan niet (meer) kinderen te nemen, valt veel te zeggen. Ook is de effectiviteit van "babybonussen" gering. Toch bestaat er een te groot contrast tussen ons binnenlands beleid en het gemak waarmee wij van Derde Wereldlanden vragen om zich actief te mengen in de voortplantingsbeslissingen van individuele burgers. Dat wij voor het Zuiden een afweging tussen individuele kinderwensen en het maatschappelijk belang van een evenwichtige bevolkingsontwikkeling noodzakelijk achten (en zelfs financieel afdwingen), maar dat binnen Nederland afwijzen, is tenminste inconsequent.

✎ Alhoewel het aantal asielaanvragen in ons land aanzienlijk is, nemen zij slechts een bescheiden aandeel in op het demografische totaalplaatje.

Even opvallend, en politiek wat minder gevoelig, is de afwezigheid van een emigratiebeleid in ons land. Het grote aantal mensen dat ons land tijdelijk of permanent verlaat, zorgt immers voor een aanzienlijke vermindering van de druk door nieuwkomers. Het bevorderen van emigratie – om Nederland wat minder vol te maken – of juist het ontmoedigen van het verlaten van het land – met het oog op de krapte van de arbeidsmarkt en de vergrijzing – is een onontgonnen gebied. Ook hier valt trouwens op dat we wel bezorgd zijn over de *brain-drain* in het Zuiden, maar de ogen sluiten voor de exodus van jonge getalenteerde en hoger opgeleide medeburgers. Vooral nog lijken er toch meer *High Potentials* (HiPo's) ons land te verlaten dan binnen te komen.

Wat de nieuwkomers betreft, maken dertigduizend personen gebruik van even “solide” wetgeving als het Vluchtelingenverdrag: het recht op vrije vestiging binnen de EU en binnen het Koninkrijk der Nederlanden. Andere belangrijke groepen immigranten zijn huwelijkspartners, gezinsherenigers en Nederlanders die na een verblijf in het buitenland terugkomen. Bovendien komen er tienduizend werkende nieuwkomers uit landen buiten de EU – iets wat de overheid hooguit gedooft, maar in het algemeen niet wil stimuleren. Dat aandeel van arbeidsmigranten, met name vanuit Midden-Europa, zal volgens het CBS niettemin de komende jaren sterk toenemen. De eventuele uitbreiding van de EU, maar vooral de schreeuwende behoefte aan arbeidskrachten, zijn daaraan debet.

Geen immigratiebeleid

Ondanks deze grote diversiteit aan instromers, inclusief de talrijke “economische gelukzoekers” die wij zeggen te weren, maar legaal ons land binnenkomen, kent Nederland feitelijk geen immigratiebeleid. In tegenstelling tot bijvoorbeeld de Verenigde Staten heeft Nederland een “nee, tenzij”-beleid in de toelating van vreemdelingen. Een vreemdeling heeft in principe geen recht op een verblijfstitel tenzij hij of zij een ingezetene is van de Europese Unie dan wel aanspraak kan maken op het recht op gezinshereniging. Zijn deze gronden afwezig dan biedt alleen een beroep op asiel een kans op een meer definitieve verblijfstatus. De asielwetgeving beoogt daarom enerzijds een uitzonderlijke voorziening te zijn om een veilige haven te bieden aan mensen die hun land ontvluchten, maar werkt anderzijds als het sluitstuk van het Nederlandse immigratiebeleid. Om die reden spreekt het bijna vanzelf dat veel buitenlanders die zich, om welke reden dan ook, in Nederland willen vestigen een beroep doen op asiel. Het is immers op voorhand evident of men al dan niet in aanmerking komt voor één van de andere verblijfstitels, terwijl de uitkomst van een asielprocedure nog enige ruimte voor twijfel laat. Dat oneigenlijk aan-

spraak wordt gemaakt op de asielstatus en men er bovendien wel een leugentje om bestwil voor over heeft in de poging om door deze procedure heen te komen, is daarom weinig verrassend. Met name het vaststellen van quota voor vreemdelingen die om economische of andere redenen een verblijfstitel ambiëren en het openen van een eigen loket voor deze toegangzoekers, zoals de Verenigde Staten kennen en eerder in *Christen Democratische Verkenningen* door prof H. Entzinger werd bepleit, kan daarin verandering brengen.

Fundamentele heroriëntatie

Ook het asielzoekervraagstuk zelf is toe aan een fundamentele heroriëntatie. In het al dan niet toelaten van asielzoekers spelen momenteel twee waarden een rol die onvoldoende benoemd en gescheiden worden. Waar het bieden van asiel in de oorsprong is geënt op de waarde van gerechtigheid wordt het huidige asielbeleid in toenemende mate ervaren als een instrument van solidariteit. Daar is niets mis mee, maar dit roept wel de vraag op hoe dit zich verhoudt tot andere instrumenten én tot de uitgangspunten van onze asielwetgeving.

Met het Vluchtelingenverdrag beogen nationale overheden aan individuele burgers uit andere landen de rechtsbescherming te bieden die zij in eigen land ontberen. Uitgangspunt voor het verlenen van asiel is het opheffen van een vorm van rechteloosheid, waardoor het individu in haar of zijn internationaal erkende politieke vrijheden wordt beperkt en reden heeft om vervolging, vrijheidsbeneming, marteling of zelfs de dood te vrezen. Alhoewel het Vluchtelingenverdrag uit 1948 nadrukkelijk de schaduw draagt van de Tweede Wereldoorlog, en daarmee wel degelijk ook de grootste volksverhuizing ooit op het oog had - de *dispersed persons* die vluchtten voor collectieve vervolging - is het gaandeweg steeds meer een op individuen gericht instrument geworden. Het verlenen van asiel verankerde zich in een liberale mensvisie waarin de individuele burger aanspraak kon maken op bescherming van zijn individuele rechten - en indien de eigen overheid die niet kon bieden, dan dienden andere overheden daar maar plaatsvervangend voor in te staan. Ten tijde van de Koude Oorlog werd het verlenen van asiel zo een symbool in de westerse strijd voor het primaat van de liberale democratie, en dus voor het eerbiedigen van individuele en politieke mensenrechten als universeel paradigma. De wereld was immers nog overzichtelijk en viel uiteen in liberaal-democratische, fascistische en communistische regimes. En dus vonden politieke activisten uit fascistische landen in Zuid-Amerika én dissidenten uit het Oostblok gastvrij onderdak - tot tevredenheid van hun linkse en rechtse sympathisanten in het Westen.

Met het accent op bescherming van individuele grondrechten - en de bena-

ming politiek asiel – werd tevens positie genomen tegenover de communistische stelling dat borging van sociale grondrechten als het recht op onderwijs, huisvesting en gezondheidszorg vooraf gingen aan individuele politieke rechten. Want wat heb je aan stemrecht als je omkomt van de honger? In de ogen van het Westen was dit “leuk geprobeerd” maar toch vooral een alibi om geen werk te hoeven maken van de mensenrechtensituatie in deze landen. Na het ineenstorten van het communisme staat het thema van sociale grondrechten niettemin nog steeds op de agenda, onder andere omdat de vraag zich voordoet waarom mensen wel aanspraak kunnen maken op toelating tot ons land, omdat zij vanwege hun politieke activiteiten voor hun leven vrezen, maar niet vanwege evenzeer levensbedreigende situaties als hongersnoden, natuurrampen of epidemieën. De vereisten voor een asielstatus hebben een exclusieve voorkeur voor de elite van mensenrechtenactivisten, vakbondsleiders en andere democratische militanten. Niets mis mee, maar dat kan in een open heroverweging amper gerechtvaardigd worden met het argument dat er nu eenmaal ergens een grens moet worden getrokken.

Bovendien hebben organisaties als de Vierde Wereld Beweging ons doen inzien dat economische verpaupering ook leidt tot democratische uitsluiting; de allerarmsten komen helemaal niet toe aan de uitoefening van hun individuele politieke rechten. Na de val van de Muur is het vooral paus Johannes Paulus II geweest die zich heeft ontpopt tot de belangrijkste missionaris van dit nieuwe denken. Waar hij in vroeger tijden zijn sterk anticommunistische overtuiging vertaalde in aarzelingen bij alle vormen van bevrijdings- en politieke theologie lijkt hij inmiddels hun intuïties in belangrijke mate over te nemen: nu het pleidooi voor de erkenning van sociaal-economische grondrechten is gevrijwaard van de verborgen communistische agenda's vraagt het vorm geven aan gerechtigheid en solidariteit in politiek beleid erkenning van de verwevenheid van politieke, sociale en economische rechten. Dit inzicht stelt dan ook grote vragen bij de rechtlijnige tegenstelling die in ons asielbeleid wordt gehanteerd tussen politieke en andersoortige vluchtelingen. Nog grotere vragen zijn bovendien te stellen over ons blijvende onvermogen om de verkeerde richting van de geldstromen tussen Noord en Zuid om te buigen. De schuldenlast van de Derde Wereldlanden en de inkrimpende ontwikkelingsgelden zorgen voor een structureel patroon van westers desinvesteren. Een beschaafd land mag daar niet medeplichtig aan zijn.

Mondiale democratiseringsgolf

Een ander fundamenteel probleem in de grondslag van de bestaande asielwetgeving is dat de internationale orde drastisch is gewijzigd. In de afgelopen tien

jaar is er sprake geweest van een mondiale democratiseringsgolf. Inmiddels telt de wereld in meerderheid democratische natiestaten. Maar veel van de nieuwe democratische landen zijn te omschrijven als *illiberal democracies*, zoals eindredacteur Fareed Zakaria deed in *Foreign Affairs* (december 1997). De Westerse aanname dat democratisering automatisch leidt tot in de grondwet verankerde individuele politieke rechten is in veel van deze landen gefalsifieerd. Steeds vaker staat het Westen daarom voor de keuze tussen erkenning van een democratisch gekozen regering die de individuele rechten inperkt of de steun aan een regime dat, tegen de wil van de meerderheid van de bevolking in, voorkomt dat een etnisch of religieus fundamentalistische partij aan de macht komt. Het al dan niet toelaten van vluchtelingen uit deze landen leidt tot complexe dilemma's, waarbij de gewenste politieke betrekkingen met dat regime een nadrukkelijke rol spelen. Erkenning van een vluchteling houdt immers tevens in dat het betreffende land voor het oog van de wereld een brevet van onvermogen krijgt om de grondrechten van haar burgers te beschermen. Met name het belang van steun aan een regime dat met minder democratische middelen een dam opwerpt tegen islamitisch fundamentalisme, Algerije bijvoorbeeld, kan al snel de overhand krijgen boven de legitieme bescherming van burgers die vluchten voor zo'n regime.

Veel *illiberal democracies* kenmerken zich door betrokkenheid bij gewelddadige conflicten met buurlanden of binnen het eigen land. De politieke vervolging van individuele dissidenten door dictatoriale regimes maakt daarom steeds meer plaats voor meer of minder democratisch gelegitimeerde collectieve vervolging op basis van etnische of levensbeschouwelijke gronden. Milosevic gedroeg zich weliswaar als een dictator, maar het valt niet tegen te spreken dat hij jarenlang regeerde met steun van een aanzienlijk deel van de bevolking. Juist het collectieve, en daarmee anonieme karakter van deze nieuwe vormen van levensbedreigende vervolgingen leidt ertoe dat het voor een individuele asielzoeker zeer lastig aantoonbaar is waarom juist zij of hij voor vervolging dient te vrezen. Regimes die overgaan tot genocide besparen zich doorgaans de moeite om individuele doodvonnissen uit te vaardigen. Daardoor staan landen als Nederland voor het dilemma dat erkenning van conflicten als grond voor het vrezen van levensbedreigende situaties de deur openzet voor een uiterst omvangrijke asielaanvraag door duizenden, zo niet honderdduizenden leden van het vervolgd collectief. Inmiddels laat het toelatingsregime naar nationale herkomst zich dan ook lezen als de "hitlijst van de etnische brandhaarden van de maand".

Het verworden van de asielpraktijk van een individueel tot een collectief instrument leidt tot plotselinge en omvangrijke erupties van feitelijk collectieve asiel-

➤ Het uitzettingsbeleid is dikwijls volstrekt willekeurig en waar we de ingang van ons land nauwlettend in de gaten houden, lijkt de uitgang meer op een draai-deur.

aanvragen waar de capaciteit van de IND en andere instanties niet op berekend is. Het echte asielzoekerprobleem is daarom niet de volheid van Nederland, maar het gebrek aan capaciteit van deze organisaties. Deze kwantitatieve problemen leiden in toenemende mate tot aantasting van de kwaliteit van de asielprocedure en maatschappelijke druk om het aantal asielaanvragen én erkenningen in te dammen. Het gevolg van deze ontwikkeling is dan ook een paradoxale: waar asielbiedende landen als Nederland garant willen staan voor de gerechtigheid die asielzoekers in eigen land ontberen, heeft de praktijk zich onder druk van capaciteitsproblemen bewogen naar de randen van onze rechtsstaat. De kwaliteit van de rechtsbescherming voor asielzoekers wijkt inmiddels te vaak te veel af van de bescherming die wij "eigen burgers" bieden. Wie zich wat verdiept in de asielwereld hoeft weinig moeite te doen om een rijke bron aan misstanden aan te boren. De toepassing van de asielwetgeving verdient ten opzichte van andere rechtsgebieden, eufemistisch gezegd, niet bepaald de schoonheidsprijs. In telegramstijl. Er is geen enkele overheidsbeslissing die zo vaak bij de bestuursrechter sneuvelt als uitspraken over asielzaken. De Nationale Ombudsman spreekt regelmatig een vernietigend oordeel uit over de gang van asielzaken. Beroepsmogelijkheden, die in een gezonde rechtsstaat gewoon zijn, staan steeds verder onder druk. De beoordeling van het vluchtverhaal van een asielzoeker vindt ofwel onverantwoord snel plaats ofwel onverantwoord langzaam. De werkelijke toepassing van vrijheidsbeperkende maatregelen als preventieve detentie voltrekt zich in grote mate aan openbare waarneming. Het uitzettingsbeleid is dikwijls volstrekt willekeurig en waar we de ingang van ons land nauwlettend in de gaten houden, lijkt de uitgang meer op een draaideur.

Mede daarom is het de vraag of wij in alle gevallen de notie van het verschaffen van individuele gerechtigheid als grond voor het verlenen van asiel moeten en kunnen handhaven, ook met het oog op het bredere belang van een hoge kwaliteit van onze rechtsstaat. Anders benaderd: de asielpraktijk, zoals die zich heeft ontwikkeld, ondermijnt het Nederlandse streven om de hoeder en haven van de internationale rechtsorde te zijn. In bepaalde gevallen zal met recht een beroep op het klassieke asielprincipe kunnen worden gedaan en het asielinstrument een nuttig rechtsinstrument blijven. De huidige praktijk van individueel verleende asielpraktijk aan collectief vervolgd en verjaagd is daarentegen toe aan herziening.

Nieuw ontwerp voor het asielbeleid

Een nieuw ontwerp voor het asielbeleid biedt de mogelijkheid om het grote maatschappelijk krediet dat er nog steeds bestaat voor mensen in nood beter te

✦ **Waarom verleggen we het zwaartepunt van de asielprocedure niet veeleer of tenminste veel meer naar organisaties als de UNHCR, of bijvoorbeeld een Europese pendant van deze internationale organisatie?**

verzilveren. Beelden van etnische vervolgingen en (burger)oorlogen laten ons immers allesbehalve onberoerd. Een geïsoleerde vertaling van die solidariteit met ontheemden en verjaagden in een ongelimiteerde toelating van asielzoekers tot ons land roept daarentegen weerstand op. Een interessant alternatief biedt de huidige asielwetgeving nu al in de vorm van “uitgenodigde vluchtelingen”. Op basis van een jaarlijks vastgesteld quotum laat Nederland vluchtelingen toe die worden aangewezen door de UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties. Waarom verleggen we het zwaartepunt van de asielprocedure niet veeleer of tenminste veel meer naar organisaties als de UNHCR, of bijvoorbeeld een Europese pendant van deze internationale organisatie? In het totaalpakket aan middelen die door Nederland worden ingezet om ter plekke hulp te bieden aan slachtoffers van oorlog en geweld kan dan het verlenen van een tijdelijke of permanente verblijfstitel in Nederland worden opgenomen. Zouden hulpverleners ter plekke, die op de hoogte zijn van de lokale situatie en de personen in kwestie, ook niet veel beter kunnen oordelen over individuele gevallen dan een IND-ambtenaar of een Marechaussee op Schiphol? Bovendien biedt het integreren van asielverlening op basis van vastgestelde quota in een geheel aan hulpmiddelen veel meer mogelijkheden voor de zo gewenste afstemming in Europees verband. En het maakt een einde aan de mensensmokkel – samen met drugshandel dé meest populaire criminele activiteit van dit moment – en daarmee aan de feitelijke discriminatie van minder vermogende ontheemden die zich geen ticket naar Nederland kunnen veroorloven.

✎ **Bij het opstellen van een nieuwe asielwetgeving is de kans gemist om te komen tot een fundamenteel andere benadering.**

Een dergelijke benadering leidt er tevens toe dat het accent in de asielverschaffing meer komt te liggen op grensoverschrijdende humanitaire hulpverlening en minder op een juridische procedure in eigen land. In de huidige asielwetgeving ligt het initiatief ten principale geheel bij de individuele asielzoeker, die immers een beroep moet doen op het in gang zetten van de juridische molens die eventueel leiden tot het verlenen van de asielstatus. Dit is er mede de oorzaak van dat de overheid wel een passieve en afwachtende houding moet innemen en het asielaanbod als een stuurloos proces wordt ervaren. Nu worden we opeens en weerloos “overvallen” door een grote stroom aanvragen uit een bepaald land. Integratie van het verlenen van asiel in het geheel aan hulpmaatregelen, om de nood in een bepaalde regio te lenigen, maakt daarentegen een meer (pro)actieve opstelling mogelijk en bewuste keuzes voor de herkomst van de mensen aan wie wij asiel willen verlenen. Het verlenen van asiel aan een deel van de slachtoffers van geweld en vervolging in een regio is dan niet langer een “moetje”, maar de gezochte consequentie van een totaalbeleid. Het verleggen van het verlenen van de vluchtelingenstatus van Nederland naar de regio’s waarin het geweld zich afspeelt, billijkt tegelijk een ontmoedigingsbeleid om op Nederlands grondgebied een asielaanvraag in te dienen. Het afwachten van

de uitkomst van de procedure in het eigen land, al dan niet in mede door Nederland ingerichte *safe havens*, wint dan aan legitimiteit.

Een herijking van het asielbeleid, langs bovengenoemde lijnen, leidt tot een eerlijker regime met breder maatschappelijk draagvlak. Tevens noopt een dergelijke benadering tot het verleggen van de regiefunctie van het Ministerie van Justitie naar respectievelijk het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties en het Ministerie van Buitenlandse Zaken/ DIGIS. Vanuit een demografische visie kan het Ministerie van Binnenlandse Zaken de grenzen en mogelijkheden bepalen voor het aantal immigranten dat zich op andere gronden dan als vluchteling in ons land mag vestigen. Zij kunnen terecht bij een "immigratieloket" of meedoen aan het verloten van vergunningen tot verblijf. En in het kader van het door het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Directe Interactieve Generator voor Interactieve Systemen (DIGIS) of internationale organisaties gecoördineerde beleid in het bieden van hulp aan hen die getroffen worden door oorlog en geweld kunnen de grenzen en mogelijkheden worden bepaald voor het aantal ontheemden dat wordt uitgenodigd om tijdelijk of permanent in ons land te verblijven. Op basis van solidariteit. Daarmee wordt het juridische probleem van de "open einde-regeling" van het huidige Vluchtelingenverdrag niet opgelost, maar wel vervangen door een rechtvaardig alternatief dat recht doet aan de veranderde wereldorde. Bij het opstellen van een nieuwe asielwetgeving is de kans gemist om te komen tot zo'n fundamenteel andere benadering. Het schrijven van het nieuwe verkiezingsprogramma daagt het CDA uit daar wel in te slagen en ook voor de Paarse asielpolitiek een beter alternatief te ontwikkelen.

J.W. Wits is voorzitter van de afdeling Utrecht-Stad van het CDA en redacteur van Christen-Democratische Verkenningen.